

Covenant & Conversation

ת"ב

Jonathan Sacks
THE RABBI SACKS LEGACY

RABİ LORD JONATHAN SACKS'IN (ה"צ) YAZI VE ÖĞRETİLERİNDEN

VAYAKEL-PEKUDE ÖZET

Üç Tip Toplum

Uzunca bir süre zarfında gelişen bir dram yaşanmıştı. Moşe halkı kölelikten, özgürlük yolunun başlangıcına götürmüştü. Bizzat halk Sinay Dağı'nda Tanrı'ya tanık olmuştu ki bu, tarih boyunca bütün bir halkın bir vahyin alıcısı olduğu tek olaydı. Ardından Moşe'nin uzun süreli yokluğu gelmiş, bu da Bene Yisrael'i en büyük kolektif günaha, Altın Buzağı'nın yapılmasına sevk etmişti. Moşe af dilemek için geri dönmüş ve bu dileği kabul edilmişti.

Bu affın simgesi, ikinci Levha çiftiydi. Şimdi yaşam yeniden başlamalıydı. Paramparça olmuş bir halkın yeniden inşa edilmesi gerekiyordu. Peki, Moşe yola nasıl devam etmiştir? *Peraşayı* başlatan pasuk bu konudaki ipucunu bize vermektedir:

"Moşe, tüm Bene Yisrael cemaatini topladı (Vayakel) ve onlara [şöyle] dedi: 'A-Şem'in yapılmasını emrettiği şeyler şunlardır.'" Buradaki anahtar sözcük, Vayakel'dir: "topladı". Bu sözcük bize daha önceki bir pasuğu hatırlatmaktadır:

"Halk Moşe'nin dağdan inmekte geciktiğini gördü. Halk Aaron'un çevresine toplandı (Vayikael) ve ona 'Kalk; bize önümüzde gidecek ilahlar yap' dediler."

Moşe'nin yaptığı, *Kabala* ustalarının *tikun* adını verdikleri şeydir: bir yenileme, daha önce yanlış gitmiş bir şeyin onarılması. Günah, halk Altın Buzağı'yı yapmak üzere bir gruh halinde toplandığı zaman işlenmişti. Kefaret de yine toplandıkları zaman gelmiştir; ama bu kez Tanrısal Mevcudiyet için bir ev inşa etmek üzere bir araya gelmişlerdir. **Halk daha önce kötü bir amaçla toplanmışken, şimdi Moşe halkı iyi bir amaç için toplamıştır.**

Daha derin bir düzeyde, açılış pasuğu bize Yahudilikte toplum kavramının doğasına ilişkin bilgi vermektedir. Klasik İbranicede toplum için kullanılan üç sözcük vardır: *eda*, *tsibur* ve *keila*. Bunların her biri farklı bir grup türünü temsil eder.

Eda sözcüğü, "şahit" anlamına gelen *ed* sözcüğünden gelir. Bir *edayı* oluşturan insanlar güçlü bir kolektif kimlik duygusunu paylaşırlar. Aynı olayları yaşamışlardır ve aynı amaçla bağlandıklarını hissederek. Bene Yisrael, kurtuluş ve inanç deneyimini paylaştıkları zaman bir *eda* haline gelmişlerdir.

Ancak bir *eda*, iyi bir amaç için olduğu gibi, kötü bir amaç için de bir araya gelebilir. Casuslar ülke hakkındaki olumsuz raporlarını getirdikleri zaman halk cesaretini yitirmiş ve Mısır'a geri dönmek istemişti. O zaman da bir *eda* olarak adlandırılmışlardı - ama bu kez, inancın değil, korkunun birleştirdiği bir toplum söz konusuydu.

İkinci sözcük "*tsibur*"dur. Bu kelime, "yığmak" veya "biriktirmek" anlamını taşıyan bir kökten gelir. Bir *tsibur* basitçe bir araya toplanmış bir insan grubudur. Örneğin, birlikte dua eden on kişi, birbirlerini tanımıyorlarsa bile, bir *tsibur* oluştururlar. O anda tesadüfen bir arada olmalarının dışında ortak hiçbir şeyleri olmayabilir. *Tsibur*, "toplum" teriminin en minimal anlamıyla bir toplumdur.

Üçüncü sözcük "*keila*"dır. *Keila* diğer toplum türlerinden tamamen farklıdır. Mensupları birbirinden çok farklı olabilir, ancak ortak bir görev için bir araya getirilmişlerdir. Her birey bu görev

için kendine has bir katkıda bulunur. Buradaki tehlike, böylesi bir toplanmanın, Altın Buzağı'nın etrafında dans eden kişiler gibi kaotik bir kalabalığa dönüşebilme olasılığıdır.

Fakat bir *keila* çok güzel bir şey de olabilir. **Yapıcı bir amaca doğru yönlendirildiğinde, herkesin “Ben bunun yapılmasına yardım ettim” diyebileceği şekilde birçok bireyin farklı katkısını bir araya toplar.**

İşte, Bene Yisrael Mişkan'ı inşa ettikleri zaman olan da budur. Her birey farklı bir şey getirmiştir: altın, gümüş, iplik, değerli taşlar, beceri veya ustalık. Her katkı önemli olduğu için, her birey kendisine değer verildiğini hissetmiştir.

Bir *tsiburun* çeşitliliğini bir *edanın* amaç birliği ile muhafaza etmek... İşte, büyük bir liderin en büyük görevi olarak, bir *keila* oluşturma, bir toplum inşa etmenin arz ettiği sınav budur.

Şabat Sofrası İçin Tartışma Soruları

1. Ait olduğunuz grupları düşünün. Size hangileri bir *eda*, hangileri bir *tsibur* ve hangileri bir *keila* hissi veriyor?
2. Bir *keilanın* mensubu olmak, bazen bir *edanın* mensubu olmaktan neden daha zordur?
3. Moşe'nin büyük görevi, farklı mizaçlara sahip insanlara liderlik etmektir. Çeşitliliğe sahip bir grubu birlikte iyi bir çalışmaya sevk etmenin anahtarı nedir?

Bir Ana Fikir

Gerçek bir toplum, insanlar kendi farklı yeteneklerini hep birlikte anlamlı bir şey oluşturmak için kullanıp ortak bir amacın etrafında birleştikleri zaman şekillenir. Bu, bir kalabalığı, her bir bireysel katkının gerçekten önemli olduğu ve fark yarattığı bir topluma dönüştürür.

Peraşayı Keşfedelim

HAZIRLAYAN: SARA LAMM

RABİ LORD JONATHAN SACKS'IN ÖĞRETİLERİNDEN ESİNLENİLMİŞTİR

Kısaca Peraşa

Vayakel *perası* Moşe'nin Bene Yisrael'i bir araya toplayarak Şabat kanunlarını tekrarlaması ve ardından, Mişkan'ın inşasına katkıda bulunmaları çağrısını yapmasıyla başlar. Halk muazzam bir cömertlikle karşılık vererek, altın, gümüş, iplik vb. malzemeler bağışlayanın yanında kendilerine özgü becerilerle de katkıda bulunur. *Peraşa*, Betsalel ve Aoliav'ın liderliğindeki becerikli zanaatkârların, Mişkan'ın çeşitli bileşenlerini üretmek için yaptığı çalışmayı ayrıntılarıyla anlatır.

Ardından okuduğumuz Pekude *perası*, kullanılan tüm malzemelerin ayrıntılı bir dökümünü vererek Mişkan'ın son haliyle kurulmasını, Koenlerin giysilerinin üretimini ve Tanrı'nın Onuru'nun tamamlanmış yapıyı doldurmasını tarif eder.

Peraşa Aktivitesi

Beceri Çemberi

Bir çember şeklinde oturun. Bir kişi, sahip olduğu bir beceri veya özelliği paylaşarak başlar (örneğin, "İnsanları güldürmekte iyiyimdir"). Sıradaki kişi ilkinin becerisini tekrarlar ("Sara insanları güldürmekte iyidir") ve ardından kendi yetenek veya becerisini ekler. Çember boyunca ilerledikçe her yeni katılımcı önceki tüm isim ve yetenekleri tekrar eder ve ardından kendi becerisini ekler.

Dal Vermek

Tepelerle çevrili bir krallıkta bilge bir kral hüküm sürüyordu. Bir sonbahar günü kızı ona, “Tüm krallık içinde en asil ağaç hangisi?” diye sordu. Kral cevap vermedi. Bunun yerine, kızına, cevabı şahsen keşfetmek üzere bir yolculuğa çıkmasını önerdi.

Yüz şövalye prensese krallık gezisi boyunca eşlik etmek için gönüllü oldu ve teker teker onu en değerli olduğuna inandıkları ağaçlara götürdüler. Vadiler ve dağlar boyunca seyahat ettiler.

Bir hafta sonra prenses, “Meşe ağacının bir benzeri yok, fırtınaları bile dimdik atlatıyor” diye ilan etti. İki hafta daha geçtikten sonra fikrini değiştirdi, çünkü bir marangozla karşılaşmış, o da kendisine çok iyi cilalanmış bir ahşap göstermişti: “En değerli ağaç kesinlikle akçaağaç. Odunu hem güzellik hem de sıcaklık veriyor” dedi. Sonra hava soğuyunca, çam ağaçlarının güzel koku yayan iğne

yapraklarını fark etti. “Çam ağacı en iyisi. Kış etraftaki tüm renkleri alırken o yeşil kalıyor” dedi. Ne var ki, bahar yavaş yavaş yaklaşmaya başlayınca, bir badem ağacının çiçekleri onu tekrar düşünmeye sevk etti. Sonra meyve ağaçları onun en favori tercihi oldu. Sonunda tam bir yıl geçti ve prenses nihai kararıyla saraya döndü.

“Diğer tüm ağaçlardan daha asil olan hiçbir ağaç yok!” diye ilan etti. Büyük salon tartışmalarla doldu. Ya en güçlü ağaç, en dayanıklı ağaç veya en faydalı ağaç hangisiydi?

Kral, alacakaranlık gelip pencereleri altın rengine boyayana kadar dinledi. Sonra habercilerini gönderdi ve kraliyet emriyle oduncular, marangozlar ve müzisyenler kralın huzuruna geldiler. Halk şaşkındı, ama prenses anlıyordu. Halktan ertesi akşam tekrar gelmelerini istedi.

Halk sarayın bahçesinde toplandığı zaman, konuklar onlara meşe dalının nasıl bir davul tokmağı haline geldiğini ve akçaağaç odununun nasıl bir keman iskeletine dönüştürüldüğünü gösterdiler. Çamın iğne yaprakları, dokuma sepetlerin içinde sallandığında hafif yağmur damlaları gibi hışırdıyordu. Elma dalları ince flütler şeklinde yontulmuştu. Sonra müzisyenler çalmaya başladılar ve herkes meşenin derin ve tok bir ses çıkaran darbesini, akçaağacın sıcak tonunu, çamın fısıltısını ve pürüzsüz flüt seslerini duydu. Müzisyenler bu sesleri bir araya getirdikçe, insanlar müziği bağırılarında hissettiler – güç, tatlılık, sabır, neşe – her ses eşsizdi, ama hepsi uyum içindeydi.

Son nota yavaşça sessizliğe gömüldüğünde, kral gülümsedi. “En asil ağaç diye bir şey yoktur” dedi ve kızına baktı. Prensese bir kez başını salladı ve ekledi, “Ama hep birlikte, bir orman oluşturabilirler – hatta bir senfoni bile!”

Kartlar ve Sohbet

Kartlar ve Sohbet destelerimiz her *peraşa* için bir kart içermektedir. Kartın bir yüzünde Tora'dan, üzerinde düşünmek ve tartışmak üzere ilginç bir soru bulacaksınız. Diğer yüzde Rabi Sacks'tan, *peraşanın* üzerine yeni bir ışık tutacak bir fikri keşfedeceksiniz.

“Onları zanaatkârlar, ustalar, nakışçılar ve dokumacılar olarak, her türlü iş erbabına ve tasarım uzmanlarına özgü tüm işleri yapabilmeleri için doğal yetenekle donattı.”

- Şemot 35:35

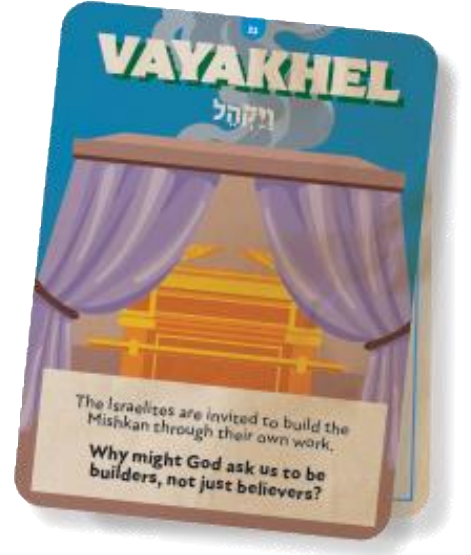
Bene Yisrael, Mişkan'ı kendi çalışmaları yoluyla inşa etmeye davet edilmektedirler.

SORU:

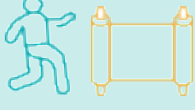
Acaba Tanrı bizden yalnızca inançlılar olmakla kalmayıp, inşacılar da olmamızı neden istiyor olabilir?

Rabi Sacks (Koren Sacks Humash'ta) buna bir cevap önerir:

“Tanrı dünyayı, insanların onu yaptıkları işlerle tamamlamaları için bilinçli olarak tamamlamadan bırakmıştır. Yaratıcı Tanrı, insanlardan yaratıcılık bekler. İş ve çalışma insanlara iki şey verir. Öncelikle bağımsızlık verir ki bu, özgür bir toplumun esaslarından biridir. En az onun kadar önemli olan ikincisi ise yaratıcılıktır. Çalışma, yapılan fiziksel işten çok daha fazlasıdır. Tanah İbranicesi aradaki farkı ayırt etmek için iki farklı terim kullanır: *melaha*, yaratıcılık içeren işler; *avoda* ise hizmet veya kulluk niteliğindeki işler için kullanılır. Her ikisi de, bir sevgi laboratuvarı olan Mişkan için merkezi öneme sahiptir.”

- **Kartlar ve Sohbet** hakkında daha fazlası için <https://rabbisacks.org/cards-and-conversation> bağlantısını ziyaret edebilirsiniz.

Pratikte Peraşa

HAFTANIN DEĞERİ

Şabat

(Şemot 35:1-3)

Moşe halka Mişkan'ın inşasına dair talimatlar vermeden önce onlara ilk olarak Şabat hakkındaki emri vermektedir. Şabat konusunun özellikle buraya yerleştirilmesi bilinçlidir. Tanrı'nın barınma yerini inşa etmek gibi, en mukaddes iş bile Şabat için durmalıdır. Bu, Şabat'ın yalnızca çalışmamak olmadığını, aynı zamanda kutsiyetin varlığı anlamına da geldiğini öğretir. Şabat, nihai yaratıcıların biz olmadığımız gerçeğini tanımak amacıyla yaratmaktan ve inşa etmekten geri adım attığımız bir gündür. Şabat bize, kişisel değerimizin, üretkenliğimizle ölçülmediğini hatırlatır. Şabat haftalık bir sıfırlama işlemidir; dinlenme ve düşünme yoluyla bizi birbirimize bağlayan toplumsal bir mola işlevi görür.

PRATİK KONUŞALIM

Siz nasıl geri adım atıyorsunuz?

Şabat bizden, çabalamayı bırakıp basitçe "kendimiz olmamızı" talep eder. Ailelerimizde ve cemaatlerimizde bu, dikkatimiz çeşitli görevler ve cihazlar tarafından dağıtılmaksızın birbirimiz için tam olarak var olduğumuz mukaddes zamanlar yaratmak anlamına gelir. Şabat, hafta boyunca inşa ettiğimiz şeyleri, daha fazlasını yapmayıp, onun içinde istirahat ederek kutladığımız bir gündür. Çünkü sağlıklı bir toplum, ne zaman çalışacağını ve ne zaman duracağını, ne zaman inşa edeceğini ve ne zaman basitçe birlikte neşeleneceğini bilir.

"Şabat, Yahudiliğin, dönen dünyanın kalbindeki dinginliğidir." – Rabi Sacks

Şunu Bir Dene

GENÇ ÖĞRENCİLER

Bu Şabat günü, Şabat'ı haftanın diğer günlerinden nelerin farklı kıldığı konusunda düşünmek için kendinize vakit ayırın. Basitçe dinlenmenin ve mevcut olmanın nasıl bir duygu olduğunu fark edin. Çabalamayı bırakıp sadece bir arada olmanın tadını çıkardığınızda nelerin değiştiğini ailenizle birlikte tartışın.

İLERİ DÜZEYLİ ÖĞRENCİLER

Bu Şabat, "üretken olma" dürtüsüne direnin. Bunun yerine diyalogla, düşünceyle veya basitçe istirahat ederek vakit geçirin.

Şema, Amida, Birkat Amazon veya diğer herhangi bir duayı daha yavaş, dikkatli ve düşünceli bir tempoyla söylemeye çalışın. Bunun ardından, değeriniz başarılarınızla ölçülmediği zaman kendi hakkınızda neler öğrendiğinizi düşünün.

Katmanlı Öğrenim

Rabi Sacks'ın çeviri ve açıklamalarıyla Koren Sacks Humash'tan aktardığımız bakış açılarıyla, Tora'da adım adım ilerleyin. Her adım sizi biraz daha derine götürecek ve tıpkı Rabi Sacks'ın öğrettiği gibi 'Sohbet olarak Tora'yı davet edecektir.

Güzel Kokulu Tütsü

KATMAN 1: TORA'NIN METNİNE BAK - ŞEMOT 37:29

”וַיַּעַשׂ אֶת-שָׁמֶן הַמִּשְׁחָה, קֹדֶשׁ, וְאֶת-קִטְרֶת הַסַּמִּים, טְהוֹר-מַעֲשֵׂה, רֶקֶחַ”

KATMAN 2: RABİ SACKS'IN ÇEVİRİSİNİ OKU

“Parfümcü ustalığıyla, kıtsal mesh yağını ve güzel kokulu saf tütsüyü yaptı.”

KATMAN 3: ANLAMI HAKKINDA DÜŞÜN

Perek 37, Betsalel'in Aron Aberit'e ilişkin yaptığı çalışmanın ayrıntılarını aktarır. Tütsüyle ilgili bu pasuk, söz konusu perekteki son pasuktur. Acaba perekte yer alan bu son görev ne gibi bir derin anlam taşıyor olabilir?

KATMAN 4: RABİ SACKS'IN AÇIKLAMASINI ÖĞREN

“... Mişna bize, tütsünün güzel kokusunun Yerusalayim'den çok uzaklara yayıldığını, o kadar ki, '[Yarden Nehri'nin ötesinde bulunan] Mihvar Dağı'ndaki keçilerin aksırdığını' anlatır... Sınırlı ve ölçülebilir şeyler vardır. Bir de, en az onlar kadar gerçek olmalarına rağmen, tam olarak tespit edilemeyen, ama yine de diğer her şeye renk katan şeyler vardır. Bizim 'inanç' dediğimiz şey, bu ikinci kategoriye dâhildir. İnanç bir fark yaratır mı? Ve acaba bilimden öğrendiğimiz tüm bilgilere rağmen 21. yüzyılda bile inanç sahibi olmak mümkün müdür? Her iki sorunun cevabı da evettir. Yahudi inancı, rasyonel olmayan, naif veya bilim-öncesi varsayımlara dayanan bir inanç değildir. İnanç, benim “çerçeve içine alan inanış” diye adlandırdığım türdendir. Bunu güven kavramıyla karşılaştırın. Hayatı insanlara güvenerek yaşamak doğru mudur, yanlış mıdır? ... Rasyonel seçenek hangisidir: güven mi, şüphecilik mi? Bu konuda rasyonel seçenek diye bir şey yoktur. “İnanç ve inançsızlık, ‘çerçeve içine alan inanışlar’dır. Ancak tüm farkı yaratan şey bunlardan hangisini seçtiğimizdir. İyimserlik ve güven olmadan da yaşayabilirsiniz – tıpkı müziksiz, bir koku hissi veya bir mizah duygusu olmadan da yaşayabileceğiniz gibi. Ama bu daha sınırlı bir yaşam türü olacaktır. Ve aynı şekilde, inanç olmadan da yaşayabilirsiniz. Ancak, inançtan gelen her şeyi de kaçırmış olursunuz – hayatın bir anlamı olduğunu, Tanrı'nın evreni sevgi ve bağışlayıcılıkla yarattığını ve bizden başkalarını sevmemizi ve bağışlamamızı istediğini.

Tütsünün Yeruşalayim'i saran kokusu gibi, inanç denen gizem de yaşamlarımızı kuşatabilir ve onları, hataya yer bırakmayacak şekilde, bir kutsiyet rayihası ile doldurabilir."

KATMAN 5: DÜŞÜN VE CEVAP VER

Kendi sorularınızı da ekleyin! Öğrendiklerinizi Tora'daki diğer örneklere ve kendi yaşamınıza da uygulayın...

Tütsünün güzel kokusu ölçülebilen bir şey değildi, ancak diğer her şeye renk katıyordu. İnanç da aynı şekilde işler; dünyayı algılamakta kullandığımız bir mercektir. İnanç, hayatınızı nasıl bir çerçeve içine alacağınıza dair yaptığınız bir tercihtir. Yaptığınız her şeye nüfuz edebilir.

1. Haklarında bilimsel bir kanıt bulunmamasına rağmen dünyaya dair görüşünüzü şekillendiren 'çerçeve içine alan inanışlardan' bazıları neler?
2. Rabi Sacks inancı güvene benzetmektedir. İçerdiği riske rağmen birine güvenmeyi seçmenin, şüpheliğin kapatacağı çeşitli olanak kapılarını açtığı bir zaman aklınıza geliyor mu?
3. Mişkan'daki tütsü her yere yayılıyordu. Sizin inancınız hangi yollarla hayatınızdaki diğer her şeyi renklendirebilir?

Koren Sacks Humash hakkında daha fazlası için <https://rabbisacks.org/books/the-koren-sacks-humash> bağlantısını ziyaret edebilirsiniz.

The Rabbi Sacks Legacy, Rabi Lord Jonathan Sacks'ın bir Tora öğretmeni, bir liderler lideri ve ahlaki bir ses olarak zaman üstü ve evrensel hikmetini devam ettirmektedir.

Rabi Sacks'ın birçok yazısını, yayınlarını ve konuşmalarını keşfetmek veya Legacy'nin çalışmalarını desteklemek için www.RabbiSacks.org, adresini ziyaret edin ve The Rabbi Sacks Legacy'yi sosyal medyada takip edin: @RabbiSacks

Covenant & Conversation yazılarına sağladıkları ve Harry (Chaim) Schimmel'in anısına adanan cömert sponsorlukları için Schimmel Ailesi'ne teşekkürlerimizle.